

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ВИХОВАННЯ Й ПЕДАГОГІЧНА ВІЗІЯ ОЛЕКСИ ТИХОГО

*Білоног С. В.
(м. Дружківка)*

ОЛЕКСА ТИХИЙ. ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ

Наразі в Україні, мабуть, немає людини, патріота, хто б жодного разу на чув прізвище Тихий, а в нас, на Донеччині, це ім'я стало символом незламного духу, прагнення до змін, до поступу. Про Олексу Тихого вже стільки сказано й написано, що, здається, вже й додати немає чого, але все одно інколи виникає бажання висловити почуття захоплення цією непересічною особистістю, особливо у зв'язку з тим, наскільки далекоглядними були його переконання в галузі освіти.

Життя Тихого склалося так, що значну його частину він провів за ґратами, а не в аудиторії. Його товариш-політ'язень Василь Овсієнко писав: «Це мав бути видатний педагог, але... замість кафедри він мав каторгу» [1]. Сьогодні, коли українська національна освіта переживає реформи, погляди Олексі Тихого щодо проблем сучасної школи, його діяльність із захисту та популяризації української мови на Донеччині, безсумнівно, заслуговують на увагу небайдужих педагогів. Це й обумовлює актуальність дослідження.

Біографія Олекси Тихого широко відома, зауважимо лише, що, закінчивши філософський факультет Московського університету, він почав учителювати в сільських школах Запорізької та Сталінської (тепер Донецька) областей [1].

Молодий учитель одразу не сприйняв формальний підхід до викладання, тому мав постійні конфлікти з адміністраціями шкіл через рівень успішності, бо відмовлявся приписувати неіснуючі відсотки. Для колег він був диваком, оскільки його методи викладання не вписувалися в рамки традиційних і звичних уроків [2]. Він вважав, наприклад, що індивідуальна програма навчання дитини може принести більше користі, ніж нецікаві уроки в школі. Олекса Тихий сповідував принципи навчання В. Сухомлинського щодо продуктивності уроків поза межами кабінету [2]. Навіть коли учитель був відсторонений від практичної педагогічної діяльності (після арешту й наступного звільнення), він зосередив свою увагу на опрацюванні проблем шкільної освіти, про що свідчать статті, написані в 70-ті рр. ХХ ст. У них педагог висловив своє бачення пріоритетів шкільної освіти, окреслив проблеми сучасної школи та запропонував шляхи їх вирішення, спираючись на власні педагогічні погляди й досвід.

Скасування домашніх завдань, скорочення програмного матеріалу, зменшення кількості уроків протягом дня, факультативне вивчення окремих дисциплін, упровадження спарених уроків – це ті необхідні умови, які, на думку О. Тихого, дозволили б виховувати не просто здібних, а творчих, обдарованих дітей, маленьких особистостей [3, с. 50].

Олекса Тихий відзначав переважаність шкільних програм, через яку виховна робота в школах мала формальний характер. На думку педагога, навчання обов'язково треба поєднувати з вихованням, оскільки тільки таким чином можна виховувати патріотизм, формувати національну самосвідомість, прищеплювати моральні принципи [5, с. 389].

Чільне місце у творчому доробку О. Тихого посідають статті, присвячені проблемі відродження української мови та культури на Донеччині. Закриття українських шкіл, які у 70-ті рр. ХХ ст. в невеликій кількості ще залишалися у сільській місцевості Донеччини, Тихий сприймав як інтелектуальний геноцид багатомільйонного українського народу, оскільки був переконаний, що в початковій школі діти мають навчатися рідною мовою. Він точно знав, що не можна вивчити чужої мови, не володіючи як слід рідною. Для того, щоб переконати учителів, учнів та їх батьків у школі, яку завдає суржик, покручена мова, О. Тихий створив «Словник мовних покручів», над яким працював більше 10 років. Щоб показати красу рідної мови, підняти її авторитет не тільки серед українців, а й серед людей інших національностей, О. Тихий уклав збірку «Мова – народ», у якій зібрав висловлювання близько 250 видатних людей про значення мови в житті народу, про любов до рідної мови та свого народу, а також документи, у яких висвітлено історичну долю української мови

Дослідження діяльності Тихого – педагога та його творчого доробку дозволило нам дійти висновку, що проблеми, які він порушував у своїх педагогічних та публіцистичних працях, роздуми щодо їхнього

вирішення зберігають свою актуальність і в наш час. Система поглядів Олекси Тихого свідчить про те, що перед нами глибоко освічена людина, професіонал високого рівня, патріот. Уже багато що зроблено з того, за що боровся й що прагнув змінити Олекса Тихий. Головне, щоб тепер ми не зупинялися на досягнутому ще на 70 років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Овсієнко В. Олекса Тихий. Справжній донецький українець [Електронний ресурс] / В. Овсієнко // Українська правда. – 2013. – 16 серпня. – Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/02/3/70406/>.

2. Горинь М. Олекса Тихий – портрет зблизька [Електронний ресурс] / М.Горинь.– Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/operaciavisla/oleksatihijportretzbliзкаavtorgorinmihajlo>.

3. Тихий О. Домашні завдання [Текст] / О. Тихий // Тихий Олекса. На перехресті думок / [упоряд. Л. Огнева]. – Донецьк : «Смолоскип», 2013. – 444 с.

4. Тихий В. «Домашні завдання» з перешкодами [Текст] / В. Тихий // Там само.

5. Тихий О. Редакції газети «Радянська освіта» [Текст] / О. Тихий // Мова – народ. – К. : Смолоскип, 2007. – 416 с.

6. Тихий О. На перехресті думок [Текст] / О. Тихий // Тихий Олекса. На перехресті думок / [упоряд. Л. Огнева]. – Донецьк : «Смолоскип», 2013. – 444 с.

7. Малярчук Н. Проблема русифікації освіти на Донеччині в публіцистичній спадщині Олекси Тихого

[Текст] / Н. Малярчук // Історичні і політологічні дослідження. – 2014. – № 1–2. – С. 52–58

8. Тихий О. Думки про рідний донецький край / О. Тихий // Олекса Тихий : Думки про рідний Донецький край / [упоряд. В. В. Овсієнко, М. В. Олійник, В. Ф. Півень, Є.Б. Фіалко]. – Донецьк : Донеччина, 2012. – Т. 1. – 416 с.

*Бондаренко Г. І., Луковенко Т. О.
(м. Слов'янськ)*

ОЛЕКСА ТИХИЙ – НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Постать О. Тихого випромінює велич душі українця, його непересічні думки, прагнення, переконання, переживання. Олекса Тихий народився, учився, жив і працював на Донеччині, де формувалася його досвід, його національні ідеї. Людина високого гатунку, учитель за фахом, Олекса Тихий багато уваги приділяв вихованню підростаючого покоління, формуванню їхньої національної гідності, зокрема проходить думка про те, що дітей у школі треба вчити української мови, а інакше це призведе не лише до знищення нації, а й до руйнації моральних чинників.

Так, у своїх записках «Думки про рідний Донецький край» О. Тихий зазначав: «Я – українець, наділений даром творити та споживати матеріальні блага. Люблю свою Донеччину, її степи, байраки, лісосмуги, терикони. Люблю її людей, невтомних